

- © Traducerea și permisiunea pentru republicare au fost oferite de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova în scopul includerii sale în baza de date HUDOC a Curții.
- © The present text and the authorisation to republish it were granted by the Constitutional Court of the Republic of Moldova for the purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.
- © La traduction et l'autorisation de republier ont été accordées sous l'autorité de la Cour Constitutionnelle de la République de Moldova à son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

Mihalache v. România [MC] - [54012/10](#)

Hotărârea din 8.7.2019 [MC]

Articolul 4 din Protocolul nr. 7

Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori

Redeschiderea din oficiu de către o autoritate ierarhic superioară a procedurilor penale care au fost înlocuite cu o amendă administrativă, în lipsa unor fapte noi sau a unor vicii fundamentale care trebuiau corectate: *încălcare*

În fapt

Primul set de proceduri: În august 2008, constatând că faptele comise nu erau suficient de grave pentru a constitui o infracțiune, parchetul a încetat procedurile penale care au fost pornite împotriva reclamantului pentru refuzul de a recolta mostre biologice în scopul stabilirii nivelului de alcoolemie în sânge. În schimb, i-a fost impusă o amendă administrativă (250 EUR). Reclamantul nu a contestat această decizie în termenul limită de douăzeci de zile prevăzut de legislația națională și a plătit amenda.

Cel de-al doilea set de proceduri: În ianuarie 2009, constatând că circumstanțele și pericolul pentru societate al faptelor reclamantului făceau inadecvată aplicarea unei simple sancțiuni administrative, procurorul ierarhic superior a anulat ordonanța de încetare a urmăririi penale și amenda administrativă aplicată în primul set de proceduri. Ulterior, reclamantului i-a fost stabilită pedeapsa închisorii de un an cu suspendare; tribunalul a susținut că principiul *ne bis in idem* nu putea fi invocat, de vreme ce ordonanța de încetare a urmăririi penale nu echivala cu o hotărâre judecătorească de condamnare sau de achitare. Reclamantul nu a întreprins nicio acțiune atunci când i s-a oferit rambursarea amenzii plătite.

În drept – Articolul 4 din Protocolul nr. 7: Amenda aplicată putea fi considerată o sancțiune penală. Faptele pe care se bazau cele două seturi de proceduri erau aceleași („*idem*”). Rămânea să se stabilească dacă a existat o dublare a procedurilor („*bis*”).

(a) Observații preliminare: dacă cele două seturi de proceduri erau complementare

Nu. Cele două seturi de proceduri vizau o singură infracțiune pedepsită de aceeași prevedere legală; ele urmăreau același scop general, erau urmărite de aceeași autoritate de anchetă și probele erau aceleași. Ele s-au desfășurat una după alta și nu au fost efectuate simultan vreodată. Mai mult, cele două sancțiuni nu au fost combinate: fie una, fie alta trebuiau aplicate în funcție de caracterizarea faptelor ca infracțiune de către autoritățile de anchetă.

(b) Dacă ordonanța procurorului putea fi considerată o „achitare sau o condamnare definitivă”

(i) Conceptele de achitare și de condamnare

– *Dacă era necesară intervenția judiciarului* – Nu era necesară intervenția unui tribunal pentru a se avea în vedere o decizie în aceste scopuri. Ceea ce conta era că decizia în discuție a fost luată de o

autoritate care participa la administrarea justiției în sistemul juridic național vizat și că această autoritate era competentă, în baza dreptului național, să stabilească și, ca atare, să pedepsească conduita ilegală de care persoana a fost acuzată. Prezenta o importanță mai mică faptul că decizia în discuție nu luase forma unei hotărâri judecătorești, de vreme ce asemenea aspecte de procedură și de formă nu-i puteau influența efectele.

– *Cu privire la momentul în care poate fi considerată „achitată” sau „condamnată” o persoană acuzată*
– Alegerea deliberată a cuvintelor „achitare sau condamnare” în textul Protocolului nr. 7 presupune că răspunderea „penală” a acuzatului a fost stabilită ca urmare a evaluării circumstanțelor cazului. Pentru ca o asemenea evaluare să aibă loc, era esențial ca autoritatea care a emis decizia să fi fost investită în dreptul național cu putere de decizie în această privință. Constatarea existenței unei evaluări a fondului cazului putea fi sprijinită de progresul procedurilor. Acest fapt era aplicabil, de exemplu, în cazul în care (i) a fost pornită o anchetă penală cu învinuiri aduse acuzatului, victima a fost audiată, probele au fost strânse și examinate de autoritatea competentă, și a fost emisă o decizie motivată în baza acestor probe; sau (ii) în cazul în care a fost aplicată o sancțiune de către autoritatea competentă ca urmare a conduitei atribuite acuzatului.

– *Considerente specifice acestui caz* – Având în vedere ancheta condusă de procuror, competențele conferite în baza dreptului național și faptul că reclamantului i-a fost impusă o sancțiune disuasivă și punitivă, ordonanța în discuție a condus, cu adevărat, la o „condamnare”, în sensul direct al termenului.

(ii) *Dacă „condamnarea” inițială a reclamantului de către parchet era „definitivă”*

Deși textul articolului 4 din Protocolul nr. 7 face trimitere expresă la dreptul statului care a emis decizia în discuție, jurisprudența Curții sugera, totuși, că termenul „definitivă” trebuia interpretat, într-o anumită măsură, de o manieră autonomă, atunci când acest fapt era justificat de motive rezonabile.

O decizie trebuia considerată „definitivă” atunci când nu mai putea fi supusă unei „căi ordinare de atac”. La stabilirea căilor de atac „ordinare” într-un caz particular, Curtea avea ca punct de plecare dreptul și procedura naționale. Principiul certitudinii juridice pretindea, în primul rând, ca domeniul de aplicare al unui asemenea remediu să fie clar circumscris în timp și, în al doilea rând, ca procedura utilizării lui să fie clară pentru părțile care îl puteau exercita. Cu alte cuvinte, remediu trebuia să funcționeze de o manieră care aduce claritate momentului în care o decizie devine definitivă.

– *Aplicarea principiilor de mai sus în prezenta cauză* – Posibilitatea procurorului ierarhic superior de a redeschide procedurile din oficiu, fără a fi limitat de vreun termen, nu constituia un „remediu ordinar”. Prin urmare, era irelevant pentru stabilirea caracterului „definitiv” al primei condamnări a reclamantului în sensul autonom al articolului 4 din Protocolul nr. 7.

Singura opțiunea disponibilă pentru reclamant de contestare a ordonanței de încetare a urmăririi penale putea fi considerată un remediu „ordinar”, în sensul în care exercitarea acestuia era limitată la termenul de douăzeci de zile. Prin urmare, ordonanța în discuție devenea „definitivă” la data expirării termenului limită, în sensul autonom al termenului din Convenție – cu mult înainte ca procurorul ierarhic superior să-și exercite puterea discreționară de a redeschide procedurile penale.

(c) *Dacă dublarea procedurilor se încadra în excepțiile permise de la interdicția ei de principiu*

(i) *Condițiile care permit redeschiderea unui caz* – În baza Protocolului nr. 7, redeschiderea procedurilor era posibilă, însă era supusă unor condiții stricte: (i) apariția unor fapte noi sau recent descoperite ori (ii) descoperirea unui viciu fundamental în cadrul procedurilor precedente. Aceste condiții erau alternative și nu cumulative. Totuși, în ambele cazuri, faptele nou-descoperite sau viciile

fundamentale trebuiau să fie de natură să „afecteze rezultatul cauzei”, fie în favoarea, fie în detrimentul persoanei vizate. Curtea a efectuat o evaluare de la caz la caz a îndeplinirii acestor condiții de circumstanțele invocate de autoritatea ierarhic superioară.

Conceptul de „viciu fundamental” părea să sugereze că numai o încălcare gravă a unei norme de procedură care subminează în mod sever integritatea procedurilor precedente poate servi ca bază pentru redeschiderea acestora în detrimentul persoanei acuzate, în cazul în care aceasta a fost achitată sau sancționată în legătură cu o infracțiune mai puțin gravă decât cea prevăzută de legea aplicabilă. Simpla reevaluare a probelor de către procuror sau de tribunalul de nivel superior nu poate îndeplini acest criteriu. În cazurile în care redeschiderea intenționată a procedurilor ar putea fi în favoarea acuzatului, natura viciului trebuie evaluată, în primul rând, în funcție de existența unei încălcări a drepturilor la apărare și, deci, ca un impediment în calea bunei administrări a justiției.

(ii) *Aplicarea în prezenta cauză* – Procurorul ierarhic superior a încercat să examineze aceleași fapte. Nu au existat probe „noi” la dosar și nici nu a existat un „viciu fundamental” care să fie corectate. Aceste două ipoteze nu se încadrau în niciun motiv prevăzut expres în ordonanța de redeschidere a urmăririi penale (o nouă evaluare a faptelor) sau în vreun deziderat de a standardiza practica procurorilor de evaluare a „gravității” anumitor tipuri de comportament.

Pe scurt, nu au fost îndeplinite condițiile stricte prevăzute în paragraful 2 al acestui articol.

Concluzie: încălcare (unanimitate).

Articolul 41: 5,000 EUR în privința prejudiciului moral suferit.